

ORTA ÖĞRETİMDE KİMYA I, II, III, DERS KİTAPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

F.İnci MORGİL, Ayhan YILMAZ, Funda ÖZCAN

H.Ü., Eğitim Fakültesi - ANKARA

ÖZET

Eğitimin her aşamasında kullanılan ders kitapları öğretim programları çerçevesinde, eğitim ve öğretimi etkili kılacak şekilde planlanmalı ve gelişmiş ülkelerin ders kitapları standartlarına uygun olmalıdır. Ders kitaplarının yazımında içerik, şekil ve yöntem açısından uyulması gereken ölçütler ve ders kitaplarında aranacak genel özellikler neler olmalıdır sorularını cevaplayabilmek için kimya eğitiminin gerçekleşmesinde temel araç olan Lise IX., X., XI. sınıflarına ait Kimya I, II, III ders kitapları “Konunun İşlenişi ve Niteliği, İçeriğinin Düzenlenmesi, Deneyler, Örnekler ve Resimleyici Materyaller, Öğrenciyə Uygunluk, Kitaptaki Sayfalar ve Kitabın Dış Görünüşü” olarak tarafımızdan incelenmiş ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kimya I, II, III Ders Kitapları, Öğretme-Öğrenme Açısından Uygunluk Düzeyleri

ABSTRACT

The textbooks used at all levels of education should be designed to make effective education and training under the framework of training and should have the standards of those of the developed countries. In order to respond the question of which criteria should be applied to the content, design and method that are to be followed in the textbook writing and of the general characteristics of the textbooks, the chemistry textbooks I,II,III that are the basic means in the chemistry education and that are used in the grades of IX, X, XI in high schools are analyzed and findings of the analyses are assessed in terms of process of content and its quality, arrangement of content, experiments, examples and illustrative materials, appropriateness to the students, pages of the book and lastly, outlook of the book.

Keywords: Chemistry I, II, III Coursebooks, Appropriateness Level in terms of Teaching/ Learning

GİRİŞ

Kitap insanların fikir, kültür, sanat ve iş alanlarındaki çalışmalarını kuşaklara tanıtan yazılı bir metindir (Hesapçıoğlu, 1992). Bilginin kuşaklar boyu aktarımının temel aracı kitaplardır. “Ders Kitabı” kavramı ile bir derste kullanılan ve o dersin gelişmesine katkıda bulunan kitap anlatılmaktadır (Goetz and Nolen, 1962). Eğitimin bütün aşamalarında kullanılan ders kitapları öğrencilere eğitim-öğretim programları ile ilgili çalışmalarında bilgi veren, belirli ipuçlarını veren ve onları amaçlar doğrultusunda gerekli davranışları kazanmak üzere inceleme ve araştırmaya yönelten bir araç olarak önem taşımaktadır. Kitaplar, öğretmenlerin ders verme, öğretmen ve öğrencilere rehberlik etme işlevini yapma, yönlerinden dolayı önemli bir eğitsel ortam oluşturmaktadırlar (Alkan, 1979). Ders kitapları görerek ve okuyarak öğrenen öğrencilerin faydalanacakları en iyi kaynaklardır.

Kitapların, öğretme-öğrenme süreçlerinde görevlerini eksiksiz olarak yerine getirebilmeleri için kitabın içeriği, içeriğin işlenme biçimi, düzeni ve görünüşü gibi bazı özelliklere sahip olması gerekir. İçerik yönünden kitaplar, ders programlarının amaçlarına uygun, bilimsel ve kalıcı değeri olan, doğru bilgi veren niteliklere sahip olmalıdırlar.

Anlatım yönünden öğrenci düzeyine uygun bir anlatım tarzı, imla kurallarına uygunluk, öğrenci ve öğretmene bilgi vermenin dışında düşünmeyi geliştirme özelliklerini taşımalıdırlar. Düzen açısından; kitabın tüm bölümleri iyi organize edilmiş olmalı, özetler, şekil, grafik, şema, resim, tablolar, içindekiler kısmı, kaynaklar listesi gibi niteliklere sahip olmalıdır. Kitap mekanik yapısı açısından, sade-temiz, yazılar kısa ve anlaşılır cümlelere, uygun kağıda, sağlam kapak bağlantısı gibi özelliklere de sahip

olmalıdır. Ders kitabı yazımında en önemli özelliklerden biride, yazılan kitabın içerik bakımından programın isteklerini karşılamasıdır. Bu istekler, MEB'nin "Okul Kitaplarında Aranılacak Genel Özellikler" adındaki genelgesine göre şu şekildedir (MEB, 1979; Resmi Gazete, 1991).

- 1- Amaç, kapsam, dayanak ve tanımlara uygun olması,
- 2- Kitaplarda aranacak niteliklerin, ders kitaplarına uygun olarak hazırlanması, kitaplardaki konuların öğretime yardımcı unsurlarla beslenerek daha anlaşılır hale gelmesi, estetik açıdan yeterli ve göz sağlığına uygun olması,
- 3- Kitapların değerlendirilmesi ve inceleme ücretinin tespitine ait Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun ölçütlerine uygun olması gerekir.

Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi

Bir ders kitabının değerlendirilmesinde objektif ve detaylı bir değerlendirmeyi sağlamanın en geçerli ve en doğru yolu " Değerlendirme Ölçeklerinin " kullanılmasıdır. Eğitsel ürünler Bilgi Değişim Enstitüsünün UNESCO'ya sunduğu ders kitapları arasındaki seçim adlı raporda ders kitaplarının değerlendirilmesinde ve karşılaştırılmasında kullanılabilecek çok sayıda ölçek örneğine yer verilmiştir (Sümer, 1990).Yine benzer olarak bazı çalışmalarda ders kitaplarının seçiminde bir değerlendirme kartı uygulaması söz konusu olmuştur. Her bir değerlendirme maddesinin açıklanması ile ilgili kitaplar yer almıştır (Reeded, 1964).Ders kitaplarının hangi ölçütlere göre değerlendirilebileceğine ilişkin konuyla ilgili kaynaklarda temel olarak soru alanı içerik, mekanik özellikler, öğretme etkinliği belirlenmesine karşın, değerlendirilecek kitabın özelliğine göre sorulacak sorular farklılıklar göstermektedir (Sert, 1993).

YÖNTEM

Ülkemizde orta öğretim kurumlarında okutulmakta olan Lise IX.,X., XI. sınıflarına ait olan Kimya I, II, III ders kitapları Anabilim Dalımızın "Kimya Eğitimi Dersi" kapsamında incelenmiş ve değerlendirilmiştir. İyi bir ders kitabının değerlendirilmesinde kullanılmak amacıyla, bir ders kitabı değerlendirme ölçeği hazırlanmıştır. Ölçek hazırlanırken 16 Şubat 1991 tarih ve 20788 sayılı resmi gazetede yayınlanan " MEB Ders Kitapları Yönetmeliği " nden yararlanılmıştır. Bu kriterler doğrultusunda hazırlanan değerlendirme ölçeği beş ana başlık altında toplanmıştır.

A. Şekil ve İçerik Yönünden

- 1- Kullananın ihtiyacını karşılama durumu
- 2- Bilimsel yeterliği
- 3- Lügat
- 4- Yazı stili
- 5- Konuyu işleme tarzı
- 6- Organizasyon

B. Konunun İşlenişi ve Niteliği

- 1- Konuların basitten karmaşığa, kolaydan zora sıralanışı.
- 2- Anlatım dili.
- 3- Kitapta yapılan açıklamaların doğruluk derecesi.
- 4- Önceden öğretilenlerin tekrarı ve kalıcılığını sağlama derecesi.

5- Konu sonlarındaki soruların yeterliliği.

6- Konularla ilgili deneylerin yeterliliği.

7- Örnek verme yönünden yeterlilik.

C. Mekanik yapısı

1- Kitabın genel görünüşü

2- Kitabın boyutları

3- Kapak kompozisyonu (kullanılan renkler)

4- Kağıt durumu

5- Yazı şekli (yazıların baskısı ve okunabilirliği)

6- Sayfa düzeninin çekiciliği

7- Cilt durumu

D. Örnekler ve Resimleyici Materyaller

1- Konu içinde tablo, grafik, çizelge ve örneklerin açıklığı, niteliği

2- Resim ve şekillerin ilgili oldukları yerlere yerleştirilmesi

3- Resim, şekil ve grafiklerin, çizelge, örnekler ve tablonun açıklamaları

E. Öğrenciye Uygunluk (kullanış şekli)

1- Öğrenci seviyesine uygunluğu

2- Kitaptaki konuların öğrencinin ilgisini çekme derecesi

3- Öğrenciyi yeni kaynaklara, araştırmalara yönlendirme durumu

Kimya I, II, III ders kitapları incelenirken hazırlanan bu ölçek çerçevesinde “Konunun İşlenişi ve Niteliği, İçeriğinin Düzenlenmesi, Öğrenciye Uygunluk, Örnekler ve Resimleyici Materyaller, Deneyler, Kitaptaki Sayfalar ve Kitabın Dış Görünüşü “ açısından değerlendirilmiştir. Her bir kitap değerlendirilirken çok iyi, iyi, orta, zayıf, yok şeklinde bir derecelendirme yapılmış ve tablo 1,2, 3 oluşturulmuştur. Tablo 4 oluşturulurken de puanlama yoluna gidilmiştir. Çok iyi = 5 puan iyi= 4 puan orta= 3 puan zayıf= 2 puan yok= 1 puan şeklinde. Kodlanan her bir kitap içinde toplam puan hesaplanmıştır.

BULGULAR

Çalışmalarımızda K₁ K₂ K₃ K₄ K₅ ve K₆ olarak kodlanan Kimya I, II, III ders kitaplarının “ Konunun İşlenişi ve Niteliği, İçeriğinin Düzenlenmesi, Öğrenciye Uygunluk, Örnekler ve Resimleyici Materyaller, Deneyler, Kitaptaki Sayfalar, Kitabın Dış Görünüşü açısından değerlendirilmiş ve sonuçlar tablo 1, 2, 3 de gösterilmiştir.

Kimya III Ders kitaplarında Lise XI. Sınıf müfredat program uygulamaları olarak yer alan konu başlıkları şu şekildedir:

• Yükseltgenme- İndirgenme Reaksiyonları, Kimyasal Bağlar, Katı ve Sıvılarda Bağlar, Organik Kimya Hakkında Genel Bilgiler, Hidrokarbonlar, Alkoller ve Eterler, Aldehitler ve Ketonlar, Karboksilli Asitler, Esterler, Karbonhidratlar, Alifatik Amonyak Türevleri ve Aromatik Bileşikler.

Kimya II Ders Kitaplarındaki konu başlıkları;

- Kimyasal Reaksiyonlar ve Enerji, Kimyasal Reaksiyonların Hızları, Kimyasal Denge, Çözünürlük Dengesi, Asitler ve Bazlar, Yükseltgenme-İndirgenme Reaksiyonları.

Kimya I Ders kitaplarındaki Konu başlıkları:

Madde ve Özellikleri, Maddelerin Ayrılması, Elementler ve Bileşikler, Maddenin Yapısı.

TABLO 1: Kimya III Müfredat Konularının Değerlendirme Sonuçları Kimyasal Bağlar - Katı Sıvılarda Bağlar

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	İyi	Orta
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
Deneyler	Yok	İyi	İyi	Yok	Yok	Yok
Kitaptaki Sayfalar	Çok iyi	Çok iyi	Çok iyi	Orta	Orta	Orta
Kitabın Dış Görünüşü	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta

Organik Kimya Hakkında Genel Bilgiler-Hidrokarbonlar

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
Öğrenciye Uygunluk	İyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	İyi	Çok iyi	Orta	İyi	Orta	Orta
Deneyler	Yok	Çok iyi	Orta	Yok	Yok	Yok

Alkoller-Eterler, Aldehitler- Ketonlar, Karboksilli Asitler- Esterler

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	İyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
Deneyler	Yok	Çok iyi	Orta	Yok	Yok	Yok

Karbonhidratlar

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
Deneyler	Yok	Çok iyi	Orta	Yok	Yok	Yok

Alifatik Amonyak Türevleri

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	Çok iyi	Çok iyi	Orta	Orta	Orta
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	İyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
Deneyleler	Yok	Çok iyi	Orta	Yok	Yok	Yok

Aromatik Bileşikler

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Zayıf
Örn.ve Resim.Materyaller	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
Deneyleler	Yok	Çok iyi	Orta	Yok	Yok	Yok

TABLO 2: Kimya II Müfredat Konularının Değerlendirme Sonuçları Kimyasal Reaksiyonlar ve Enerji

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	Çok iyi	Orta	Orta	Çok iyi	Zayıf	Zayıf
Deneyleler	İyi	Yok	Orta	İyi	Yok	Yok
Kitaptaki Sayfalar	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta
Kitabın Dış Görünüşü	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta

Kimyasal Reaksiyonların Hızları

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	İyi	Orta	Çok iyi	Orta	Zayıf
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	İyi	Orta	Çok iyi	Orta	Zayıf
Örn.ve Resim.Materyaller	Çok iyi	Orta	Orta	İyi	Orta	Orta
Deneyleler	İyi	Yok	Orta	İyi	Yok	Yok

Kimyasal Denge

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	İyi	Orta	Çok iyi	Orta	Zayıf
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	İyi	Orta	Çok iyi	Orta	Zayıf
Örn.ve Resim.Materyaller	Çok iyi	İyi	Orta	Çok iyi	Orta	Orta
Deneyler	İyi	Yok	Orta	İyi	Yok	Yok

Cözünürlük Dengesi

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Zayıf
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	İyi	Orta	Çok iyi	Orta	Zayıf
Örn.ve Resim.Materyaller	Çok iyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
Deneyler	İyi	Yok	Orta	İyi	Yok	Yok

Asitler ve Bazlar

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
Öğrenciye Uygunluk	İyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	İyi	Orta	Orta	Çok iyi	Orta	Orta
Deneyler	İyi	Yok	Orta	İyi	Yok	Yok

Yükseltgenme- İndirgenme Reaksiyonları *

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	İyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
Öğrenciye Uygunluk	İyi	İyi	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	İyi	Orta	İyi	Çok iyi	Orta	Orta
Deneyler	İyi	Yok	Orta	İyi	Yok	Yok

TABLO 3: Kimya I Müfredat Konularının Değerlendirme Sonuçları Madde ve Özellikleri

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	İyi
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	İyi
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
Deneyler	Çok iyi	İyi	Zayıf	Zayıf	Yok	Yok
Kitaptaki Sayfalar	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi
Kitabın Dış Görünüşü	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi

Maddenin Ayrılması

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
Deneyler	İyi	İyi	Zayıf	Zayıf	Yok	Yok

Elementler ve Bileşikler

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Zayıf	Orta	Orta
Deneyler	İyi	İyi	Zayıf	Zayıf	Yok	Yok

Maddenin Yapısı

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
İçeriğinin Düzenlenmesi	Çok iyi	Çok iyi	İyi	İyi	Orta	Orta
Öğrenciye Uygunluk	Çok iyi	Çok iyi	İyi	Orta	Orta	Orta
Örn.ve Resim.Materyaller	Çok iyi	Çok iyi	Orta	Orta	Orta	Orta
Deneyler	İyi	İyi	Zayıf	Zayıf	Yok	Yok

TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Ülkemizde herhangi bir derse ait kitapların değerlendirilmesi için ölçek kullanımı yaygın bir yöntem değildir. Ancak 16 Şubat 1991 tarih ve 20788 sayılı resmi gazetede yayımlanan “ Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği” kapsamında özel şartnameler doğrultusunda hazırlanan tüm ders kitaplarının, ders kitabı olarak değerlendirilmelerinde ölçek kullanılması gerekmektedir. Hazırladığımız ölçeğin bir amaca hizmet etmesi söz konusudur. Yaptığımız araştırma sonucunda;

- a) Tablo 1, 2, 3 ve 4 incelendiğinde her bir grupta seçilen 6 kitaptan yaklaşık 2 tanesinin hemen hemen istenilen düzeye uyduğu gözlenmektedir, diğerleri ise bu ölçütlere tam olarak uymamaktadır.
- b) Konunun işleniş ve niteliği açısından kitaplar incelendiğinde verilen bilgilerin doğruluğu, kısa öz ve açık olması, konuların basitten zora doğru bir sıra izlemesi, konu sonlarındaki sorular ve cevaplar, gözlem, deney ve araştırma yönünden uygun olması gerekir. İncelenen kitaplarda Kimya I kitapları içerisinde K_1 ve K_2 olarak kodlanan kitap, Kimya II kitapları içerisinde K_1 ve K_4 , Kimya III kitapları içerisinde ise K_1 ve K_2 olarak kodlanan kitaplar bu kriterlere uymaktadır.
- c) Ders kitapları içeriğinin düzenlenmesi açısından ele alındığında bilgiler düzenli bir sıra izlemelidir. Konular öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Bilgiler sınıf seviyesine uygun olmalıdır.

Tablo 4 incelendiğinde Kimya I kitapları içerisinde K_1 ve K_2 , Kimya II kitapları içerisinde K_1 ve K_4 , Kimya III kitapları içerisinde de K_1 ve K_2 olarak kodlanan kitapların bu ölçütlere tam olarak uyduğu diğerlerinde ise eksiklikler bulunduğu tespit edilmiştir.

- d) Okutulan ders kitaplarının öğrenciye uygunluk açısından değerlendirilmesi de önemlidir. Kitap öğrencinin zihinsel gelişim düzeyine uygun olmalı, öğrenciyi yeni kaynaklara teşvik edebilmeli, özellikle de kitabın dili anlaşılır olmalıdır. İncelenen kitaplarda Kimya I kitaplarından yine K_1 ve K_2 , Kimya II kitaplarından K_1 ve K_4 , Kimya III kitaplarında ise K_1 ve K_2 olarak kodlanan kitaplar yukarıda açıklanan kriterlere uymaktadır. Diğer kitapların ise anlatım dili ya çok basit yada çok karmaşık ve uzun cümleleri içermektedir ve anlatım dili sade değildir.
- e) Bir ders kitabında örnekler ve resimleyici materyaller de çok önemlidir. Özellikle kavram öğretiminde çok örnek verme, bir kitapta bulunması gereken bir özelliktir. Ancak kitaplar incelendiğinde Kimya I kitaplarından K_1 ve K_2 , Kimya II Kitaplarından K_1 ve K_4 , Kimya III kitaplarından ise K_1 ve K_2 olarak kodlanan kitaplar örnekler ve resimleyici materyaller yönünden uygundur. Diğer kitaplarda ise örnek ve resimleyici materyallere tam olarak yer verilmemiştir. Buda kitabın önemli bir eksikliğidir.
- f) Ders kitaplarından özellikle de fen kitabı olma ile ilgili kitaplarda en önemli unsurlardan biri de konularla ilgili deneylere yer verilmesi ve öğrencilerin kendi kendine yapabilecekleri deneylerin olması gerekmektedir. İncelenen kitaplarda ya deneylere hiç yer verilmediği, verilen deneylerin de öğrencilerin kendi kendine yapabilecekleri deneyler olmadığı tespit edilmiştir.
- g) Ders kitaplarında estetik ve kullanım açısından en önemli şeylerden biride kitaptaki sayfalar, dış görünüş ve kapak kompozisyonudur. İncelenen kitaplarda Kimya III ders kitaplarından K_1 ve K_2 olarak kodlanan kitaplar bu kriterlere uymaktadır. Diğer kitaplarda ise; kitabın cildi, esneklik ve dayanıklılıkları, kapak kompozisyonu tam olarak uygun değildir.

Bu çalışmada, amaç, bir ders kitabının sahip olması gereken özellikler belirtilmeye çalışılmış ve bu özelliklere göre de Kimya I,II,III ders kitaplarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu değerlendirmelerin anlam ifade edebilmesi için, bu tür çalışmaların konu alanı uzmanlarca, eğitimcilerce de yapılması gerekmektedir ve çalışmalar “Değerlendirme Ölçeklerinin” kullanılması ile yapılmalıdır. Değerlendirme sonucuna göre ders kitaplarının seçimi yapılmalı ve okutulmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmenleri kitap yazmaya teşvik etmeli ve bir yarışma ortamı oluşturarak kaliteli kitapların ortaya çıkmasını sağlamalıdır.

Ayrıca ders kitapları piyasasında çok sayıda kitabın mevcut olması sonucu, öğretmenlerin kitap seçiminde kararsız ve zor durumlarda kaldıkları tespit edilmiş, bundan dolayı MEB'nun bu konuda denetleme mekanizmasını harekete geçirerek kitap sayısına bir sınırlama getirmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

TABLO 4: İncelenen Kimya I,II,III Ders Kitaplarına Uygulanan Değerlendirme Ölçeğinin Matematiksel Sonuçları

KİMYA I	K₁	K₂	K₃	K₄	K₅	K₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	20	20	16	14	12	13
İçeriğin Düzenlenmesi	20	20	16	14	12	13
Öğrenciye Uygunluk	20	20	16	12	12	12
Örnekler ve Resim.Materyaller	20	20	15	11	12	12
Deneyler	17	16	8	8	4	4
Kitaptaki Sayfalar	4	4	4	3	3	4
Kitabın Dış Görünüşü	4	4	4	3	3	4
Toplam Puan	105	104	79	65	58	62
KİMYA II	K₁	K₂	K₃	K₄	K₅	K₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	30	24	24	30	18	18
İçeriğin Düzenlenmesi	29	24	22	30	18	15
Öğrenciye Uygunluk	28	24	21	30	18	15
Örnekler ve Resim.Materyaller	28	20	20	29	17	17
Deneyler	24	6	18	24	6	6
Kitaptaki Sayfalar	4	4	4	4	3	3
Kitabın Dış Görünüşü	4	4	4	4	3	3
Toplam Puan	147	106	113	151	83	77
KİMYA III	K₁	K₂	K₃	K₄	K₅	K₆
Konunun İşlenişi ve Niteliği	30	30	26	22	18	18
İçeriğin Düzenlenmesi	30	29	26	22	19	18
Öğrenciye Uygunluk	29	29	25	22	18	17
Örnekler ve Resim.Materyaller	27	30	23	22	18	18
Deneyler	6	29	19	6	6	6
Kitaptaki Sayfalar	5	5	5	3	3	3
Kitabın Dış Görünüşü	5	5	4	4	3	3
Toplam Puan	132	157	128	101	85	83

KAYNAKLAR

- 20788 sayılı Resmi Gazete 16 Şubat 1991.
- Alkan, C., "Eğitim Ortamları": Ankara. s.244-254 (1979).
- Goetz, D. and Nolen, B., "Eğitim Malzemelerini Hazırlamada Yazarm El Kitabı": MEB. Basılı Eğitim Malzemelerini Hazırlama Merkezi, Ankara. (Çeviri, A. Akgün, F. İrfaner, R. Taşçioğlu, S. Tuna) s. 156-161, (1962).
- Hesapçioğlu, M., "Öğretim İlke ve Yöntemleri, Eğitim Programları ve Öğretim", Beta Basım Yayım, s.271-280 (1992).
- MEB., "2479-2480 Sayılı Tebliğler Dergisi", Ankara. Milli Eğitim Basımevi (1979).
- Morgil, İ., Yılmaz, A., "Lise X.sınıf Kimya II Ders Kitaplarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi", Balıkesir Üniversitesi Dergisi (Baskıda). (1998).
- Reeder, W.G., "Okul İdareciliğinin Esasları", Cilt II, (Öğretmen Kitapları:88) M.E. Basımevi, İstanbul. (1964).
- Sert, C., "Fizik Öğretmenlerinin Lise 3 Fizik Ders Kitabı Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi". Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi (1993).
- Sümer, E." Orta Öğretimde Biyoloji Programlarının Değerlendirilmesi". Yüksek Lisans Tezi H.U. (1990).
- Yılmaz, A. Seçken, N., Morgil, İ., "Lise XI. Sınıf Kimya III Ders Kitaplarının Kimya Eğitimine Uygunluklarının Araştırılması". H.Ü. Eğt.Fak.Dergisi Sayı 14. s.73-83 (1998).